

Vetenskapsrådet
Regeringsgatan 56
103 78 Stockholm

Förslag om ombudsman för frågor om oredlighet i forskningen

Dnr I 12-2003-6427

Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF, har av Vetenskapsrådet givits möjlighet att yttra sig över remiss med förslag från etikkommittén om ombudsman för frågor om oredlighet i forskningen.

Fastställda riktlinjer för hantering av ohederlighet i forskning

SUHF fastställde vid förbundsförsamlingen 1997-08-28 vägledande rekommendationer för hantering av frågor om vetenskaplig ohederlighet. I riktlinjerna fastslås att hanteringen av frågor om vetenskaplig ohederlighet i grund och botten är en fråga om kvalitetssäkring i lärosätenas verksamhet. Riktlinjerna har implementerats lite olika på olika lärosäten, men viktigt är att det finns en ordning för att hantera frågor om vetenskaplig ohederlighet.

I de av SUHF framtagna riktlinjerna anges fakultetsnämnderna som viktigt organ för att hantera frågor om ohederlighet i forskningen. Fakultetsnämnden har ett ansvar för forskningens och forskarutbildningens kvalitet och bör därmed också ha huvudansvaret för frågor om ohederlighet i forskning. I de fall högskolor saknar fakultetsnämnd är rektor den självklara instansen. Rektor har alltid det slutliga ansvaret och kan besluta om annan ordning för att hantera fall om vetenskaplig ohederlighet. I prop. 2000/2001:3 s. 89 anger regeringen att:

”Ytterst är det rektor såsom myndighetschef som är ansvarig för att sådana utredningar kommer till stånd samt för formerna för dessa utredningar.

Regeringen har erfarit att sådana riktlinjer har tagits fram inom Universitets- och högskoleförbundet (SUHF) och tillämpas av lärosätena. Enligt regeringens bedömning fordras inte någon ytterligare reglering för närvarande.”

Vad är ohederlighet, eller oredlighet i forskning?

Det saknas en tydlig och entydig definition av vetenskaplig oredlighet. I prop. 2000/2001:3 s. 88 anförs att ”Enligt regeringens mening är den definition av oredlighet i forskning som kommittén föreslagit inte användbar. En definition bör tydligare skilja på vad som är allmänt olämpligt beteende enligt vetenskapliga normer och vilka handlingar som är att hänföra till tjänsteförseelse eller rentav kan föranleda misstanke om brott. En användbar definition av oredlighet i forskning

eller forskningsfusk bör ha en tydlig koppling till vilka eventuella åtgärder som kan komma att bli aktuella om en överträdelse görs.”

Finns det ett behov av ett ombudsmannainstitut för oredlighet i forskning?

Man kan fråga sig om det behövs ett ombudsmannaskap i systematisk form. Det finns redan idag möjligheter för de lärosäten som så önskar att inrätta en etikombudsman. Möjligen är instruktionen för etikkommitténs expertgrupp väl snäv eftersom den inte ger utrymme för eventuella ombudsmän att anmäla ärenden till expertgruppen. Med en något vidare instruktion skulle systemet med etikombudsmän kunna utvecklas utan att någon central styrning behövs.

Det som anförs som huvudskäl för införande av ett ombudsmannainstitut är att stärka allmänhetens förtroende för forskningen. Undersökningar som gjorts visar på att förtroendet för forskningen är stort. Det finns en risk att allmänhetens förtroende snarast minskar om ett ombudsmannainstitut inrättas. Det riskerar att framstå som att forskarsamhället inte klarar av att hantera frågorna på ett bra sätt. Att antalet anmälningar om forskningsfusk är så få kan bero på redan väl fungerande rutiner och att forskarsamhället självt löser problemen innan de nått en sådan nivå att forskningsfusk kan anses föreligga.

SUHF ser sammanfattningsvis ingen anledning att utöka sina tidigare rekommendationer för hanteringen av vetenskaplig ohederlighet.

Beslut om remissvar har fattats vid styrelsens sammanträde den 16 september.

Christina Ullenius
rektor för Karlstad universitet
ordförande för SUHF

Kersti Bergman Ingvarsson
projektledare